

	ōṃ śrīparamātmanē namaḥ	
	atha dvitīyō:'dhyāyaḥ	
	sāṅkhya yōgaḥ	

sañjaya uvāca

taṁ tathā kṛpayā:':viṣṭam aśrupūrṇākulēkṣaṇam |
 viṣṭadantamidaṁ vākyam uvāca madhusūdanaḥ || 2-1 ||

śrībhagavānuvāca

kutastvā kaśmalamidaṁ viṣamē samupasthitam |
 anāryajuṣṭamasvargyam akīrtikaramarjuna || 2-2 ||

klaibyaṁ mā sma gamaḥ pārtha naitattvayyupapadyatē |
 kṣudraṁ hṛdayadaurbalyaṁ tyaktvōttiṣṭha parantapa || 2-3 ||

arjuna uvāca

kathaṁ bhīṣmamahaṁ saṅkhyē drōṇaṁ ca madhusūdana |
 iṣubhiḥ pratiyōtsyāmi pūjārḥāvarisūdana || 2-4 ||

gurūnahatvā hi mahānubhāvān

śrēyō bhōktuṁ bhaikṣamapīha lōkē |
 hatvārthakāmāṁstu gurūnihaiva
 bhuñjīya bhōgān rudhirapradigdhān || 2-5 ||

na caitadvidmaḥ katarannō garīyaḥ

yadvā jayēma yadi vā nō jayēyuh |
 yānēva hatvā na jijīviṣāmaḥ
 tē:'vasthitāḥ pramukhē dhārtarāṣṭrāḥ || 2-6 ||

kārpaṇyadōṣōpahatasvabhāvaḥ

prcchāmi tvā dharmasammūḍhacētāḥ |
 yacchrēyaḥ syānniścitaṁ brūhi tan mē
 śiṣyastē:'haṁ śādhi mām tvām prapannam || 2-7 ||

na hi prapaśyāmi mamāpanudyāt
 yacchōkamucchōṣaṇamindriyāṇām |
 avāpya bhūmāvasapatnamṛddham
 rājyaṁ surāṇāmapī cādhipatyam || 2-8 ||

sañjaya uvāca
 ēvamuktvā hr̥ṣīkēśaṁ guḍākēśaḥ parantapaḥ |
 na yōtsya iti gōvindam uktvā tūṣṇīm babhūva ha || 2-9 ||

tamuvāca hr̥ṣīkēśaḥ prahasanniva bhārata |
 sēnayōrubhayōrmadhyē viṣīdantamidaṁ vacaḥ || 2-10 ||

śrībhagavānuvāca
 aśōcyānanvaśōcastvaṁ prajñāvādāmśca bhāṣasē |
 gatāsūnagatāsūmśca nānuśōcanti paṇḍitāḥ || 2-11 ||

natvēvāhaṁ jātu nā:'saṁ na tvaṁ nēmē janādhipāḥ |
 na caiva na bhaviṣyāmaḥ sarvē vayamataḥ param || 2-12 ||

dēhinō:'smin yathā dēhē kaumāraṁ yauvanaṁ jarā |
 tathā dēhāntaraprāptiḥ dhīrastatra na muhyati || 2-13 ||

mātrāsparsāstu kauntēya śītōṣṇasukhaduḥkhadāḥ |
 āgamāpāyinō:'nityāḥ tāmstītikṣasva bhārata || 2-14 ||

yaṁ hi na vyathayantyētē puruṣaṁ puruṣarṣabha |
 samaduḥkhasukhaṁ dhīraṁ sō:'mṛtatvāya kalpatē || 2-15 ||

nāsatō vidyatē bhāvaḥ nābhāvō vidyatē sataḥ |
 ubhayōrapi dṛṣṭō:'ntaḥ tvanayōstattvadarśibhiḥ || 2-16 ||

avināśī tu tadviddhi yēna sarvamidam tatam |
 vināśamavyayasyāsyā na kaścītkartumarhati || 2-17 ||

antavanta imē dēhāḥ nityasyōktāḥ śarīraṇaḥ |
anāśinō:'pramēyasya tasmādyudhyasva bhārata || 2-18||

ya ēnaṁ vētti hantāraṁ yaścainaṁ manyatē hatam
ubhau tau na vijānītaḥ nāyaṁ hanti na hanyatē || 2-19||

na jāyatē mriyatē vā kadācit
nā:'yaṁ bhūtvā bhavitā vā na bhūyaḥ |
ajō nityaḥ śāśvatō:'yaṁ purāṇaḥ
na hanyatē hanyamānē śarīrē || 2-20||

vēdāvināśinaṁ nityaṁ ya ēnamajamavyayam |
kathaṁ sa puruṣaḥ pārtha kaṁ ghātayati hanti kam || 2-21||

vāsāṁsi jīrṇāni yathā vihāya
navāni grhṇāti narō:'parāṇi |
tathā śarīrāṇi vihāya jīrṇāni
anyāni saṁyāti navāni dēhī || 2-22||

nainaṁ chindanti śastrāṇi nainaṁ dahati pāvakaḥ |
na cainaṁ klēdayantyāpaḥ na śōṣayati mārutaḥ || 2-23||

acchēdyō:'yamadāhyō:'yam aklēdyō:'śōṣya ēva ca |
nityaḥ sarvagataḥ sthāṇuḥ acalō:'yaṁ sanātanaḥ || 2-24||

avyaktō:'yamacintyō:'yam avikāryō:'yamucyatē |
tasmādēvaṁ viditvainam nānuśōcitumarhasi || 2-25||

atha cainaṁ nityajātaṁ nityaṁ vā manyasē mṛtam |
tathāpi tvaṁ mahābāhō naivaṁ śōcitumarhasi || 2-26||

jātasya hi dhruvō mṛtyuḥ dhruvaṁ janma mṛtasya ca |
tasmādaparihāryē:'rthē na tvaṁ śōcitumarhasi || 2-27||

avyaktādīni bhūtāni vyaktamadyāni bhārata |
avyaktanidhanānyēva tatra kā paridēvanā || 2-28||

āścaryavatpaśyati kaścidēnam
āścaryavadvadati tathaiva cānyaḥ |
āścaryavaccainamanyaḥ śṛṇōti
śrutvā:'pyēnaṁ vēda na caiva kaścit || 2-29||

dēhī nityamavadhyō:'yaṁ dēhē sarvasya bhārata |
tasmātsarvāṇi bhūtāni na tvaṁ śōcitumarhasi || 2-30||

svadharmamapi cāvēkṣya na vikampitumarhasi |
dharmyāddhi yuddhācchrēyō:'nyat kṣatriyasya na vidyatē || 2-31||

yadṛcchayā cōpapannaṁ svargadvāramapāvṛtam |
sukhinaḥ kṣatriyāḥ pārtha labhantē yuddhamīdṛśam || 2-32||

atha cēttvamimaṁ dharmyaṁ saṅgrāmaṁ na kariṣyasi |
tataḥ svadharmaṁ kīrtiṁ ca hitvā pāpamavāpsyasi || 2-33||

akīrtiṁ cāpi bhūtāni kathayiṣyanti tē:'vyayām |
sambhāvitasya cākīrtiḥ maraṇādatiricyatē || 2-34||

bhayādraṇāduparataṁ maṁsyantē tvāṁ mahārathāḥ |
yēśāṁ ca tvaṁ bahumataḥ bhūtvā yāsyasi lāghavam || 2-35||

avācyavādāṁśca bahūn vadiṣyanti tavāhitāḥ |
nindantastava sāmarmhyaṁ tatō duḥkhataraṁ nu kim || 2-36||

hatō vā prāpsyasi svargaṁ jitvā vā bhōkṣyasē mahīm |
tasmāduttiṣṭha kauntēya yuddhāya kṛtaniścayaḥ || 2-37||

sukhaduḥkhē samē kṛtvā lābhālābhau jayājayau |
tatō yuddhāya yujyasva naivaṁ pāpamavāpsyasi || 2-38||

ēṣā tē:'bhihitā sāṅkhyē buddhiryōgē tvimām śṛṇu |
buddhyā yuktō yayā pārtha karmabandhaṁ prahāsyasi || 2-39 ||

nēhābhikramanāśō:'sti pratyavāyō na vidyatē |
svalpamapyasya dharmasya trāyatē mahatō bhayāt || 2-40 ||

vyavasāyātmikā buddhiḥ ēkēha kurunandana |
bahuśākhā hyanantāśca buddhayō-vyavasāyinām || 2-41 ||

yāmimām puṣpitām vācam pravadantyavipaścitaḥ |
vēdavādaratāḥ pārtha nānyadastīti vādināḥ || 2-42 ||

kāmātmānaḥ svargaparāḥ janmakarmaphalapradām |
kriyāviśēṣabahulām bhōgaiśvaryagatim prati || 2-43 ||

bhōgaiśvaryaprasaktānām tayā:'pahṛtacētasām |
vyavasāyātmikā buddhiḥ samādhau na vidhīyatē || 2-44 ||

traiguṇyaviṣayā vēdāḥ nistraiguṇyō bhavārjuna |
nirdvandvō nityasattvasthaḥ niryōgakṣēma ātmavān || 2-45 ||

yāvānārtha udapānē sarvataḥ samplutōdakē |
tāvānsarvēṣu vēdēṣu brāhmaṇasya vijānataḥ || 2-46 ||

karmaṇyēvādhikāraṣṭē mā phalēṣu kadācana |
mā karmaphalahēturbhūḥ mā tē saṅgō:'stvakarmaṇi || 2-47 ||

yōgasthaḥ kuru karmāṇi saṅgaṁ tyaktvā dhanañjaya |
siddhyasiddhyōḥ samō bhūtvā samatvaṁ yōga ucyatē || 2-48 ||

dūrēṇa hyavaram karma buddhiyōgāddhanañjaya |
buddhau śaraṇamanviccha kṛpaṇāḥ phalahētavaḥ || 2-49 ||

buddhiyuktō jahātīha ubhē sukṛtaduṣkṛtē |
tasmādyōgāya yujyasva yōgaḥ karmasu kauśalam || 2-50 ||

karmajaṁ buddhiyuktā hi phalaṁ tyaktvā manīṣiṇaḥ |
janmabandhavinirmuktāḥ padaṁ gacchantyanāmayam || 2-51 ||

yadā tē mōhakalilaṁ buddhirvyatitariṣyati |
tadā gantāsi nirvēdaṁ śrōtavyasya śrutasya ca || 2-52 ||

śrutivipratipannā tē yadā sthāsyati niścalā |
samādhāvacaḥ buddhiḥ tadā yōgamavāpsyasi || 2-53 ||

arjuna uvāca
sthitaprajñasya kā bhāṣā samādhisthasya kēśava |
sthitadhīḥ kiṁ prabhāṣēta kimāsīta vrajēta kim || 2-54 ||

śrībhagavānuvāca
prajahāti yadā kāmān sarvānpārtha manōgatān |
ātmanyēvā:'tmanā tuṣṭaḥ sthitaprajñastadōcyatē || 2-55 ||

duḥkhēṣvanudvignamanāḥ sukhēṣu vigataspr̥haḥ |
vītarāgabhayakrōdhaḥ sthitadhīrmunirucyatē || 2-56 ||

yaḥ sarvatrānabhisnēhaḥ tattatprāpya śubhāśubham |
nābhinandati na dvēṣṭi tasya prajñā pratiṣṭhitā || 2-57 ||

yadā saṁharatē cāyaṁ kūrmō:'ṅgānīva sarvaśaḥ |
indriyāṇīndriyārthēbhyaḥ tasya prajñā pratiṣṭhitā || 2-58 ||

viṣayā vinivartantē nirāhārasya dēhinaḥ |
rasavarjaṁ rasō:'pyasya paraṁ dṛṣṭvā nivartatē || 2-59 ||

yatatō hyapi kauntēya puruṣasya vipaścitaḥ |
indriyāṇi pramāthīni haranti prasabhaṁ manaḥ || 2-60 ||

tāni sarvāṇi saṁyamya yukta āsīta matparaḥ |
vaśē hi yasyēndriyāṇi tasya prajñā pratiṣṭhitā || 2-61 ||

dhyāyatō viṣayānpumsaḥ saṅgastēṣūpajāyatē |
saṅgatsañjāyatē kāmaḥ kāmātkrōdhō:'bhijāyatē || 2-62 ||

krōdhādbhavati sammōhaḥ sammōhātsmṛtīvibhramaḥ |
smṛtibhramśād buddhināśaḥ buddhināśātpraṇaśyati || 2-63 ||

rāgadvēṣaviyuktaistu viṣayānindriyaiścaraṇaḥ |
ātmavaśyairvidhēyātmā prasādamadhigacchati || 2-64 ||

prasādē sarvaduḥkhānām hānirasyōpajāyatē |
prasannacētasō hyāśu buddhiḥ paryavatiṣṭhati || 2-65 ||

nāsti buddhirayuktasya na cāyuktasya bhāvanā |
na cābhāvayataḥ śāntiḥ aśāntasya kutaḥ sukham || 2-66 ||

indriyāṇām hi caratām yanmanō:'nuvidhīyatē |
tadasya harati prajñām vāyurnāvamivāmbhasi || 2-67 ||

tasmādyasya mahābāhō nigṛhītāni sarvaśaḥ |
indriyāṇīndriyārthēbhyaḥ tasya prajñā pratiṣṭhitā || 2-68 ||

yā niśā sarvabhūtānām tasyām jāgarti saṁyamī |
yasyām jāgrati bhūtāni sā niśā paśyatō munēḥ || 2-69 ||

āpūryamāṇamacalapraṭiṣṭhaṁ
samudramāpaḥ praviśanti yadvat |
tadvatkāmā yaṁ praviśanti sarvē
sa śāntimāpnōti na kāmakāmī || 2-70 ||

vihāya kāmānyaḥ sarvān pumāmścarati niḥspṛhaḥ |
nirmamō nirahaṅkāraḥ sa śāntimadhigacchati || 2-71 ||

ēṣā brāhmī sthitiḥ pārtha nainām prāpya vimuhyati |
sthitvāsyāmantakālē:'pi brahmanirvāṇamṛcchati || 2-72 ||

ōṃ tatsaditi śrīmad bhagavadgītāsu upaniṣatsu brahmavidyāyām yōgaśāstrē
śrīkṛṣṇārjunasaṁvādē sāṅkhyayōgō nāma dvitīyō:'dhyāyaḥ || 2 ||

With Blessings from:

Sri. Sri. Sugunendra Theertha Swamiji, Puthige Mutt, Udupi, India

Sri Krishna Vrundavana, NJ, USA

<http://krishnavrunda.org/>